

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**Національний авіаційний університет**

Факультет економіки та бізнес-адміністрування

Кафедра економіки повітряного транспорту

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЕБА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

_____ С. Смерічевський

_____ А. Полухін

«__» _____ 2021 р.

«__» _____ 2021 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Потенціал і розвиток підприємства»

Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Форма навчання	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	Форма сем. контролю
Денна	5	135 / 4,5	34	34	–	67	КР – 5с	Екзамен 5с
Заочна	5,6	135 / 4,5	6	10	–	119	К.р.-5с. КР – 6 с.	Екзамен 6с.

Індекс: РБ-6-051-3/21-2.1.24

Індекс: РБ-6-051-3 з/21-2.1.24

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 2 із 19	

Робочу програму навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Економіка підприємства», навчальних та робочих навчальних планів НБ – 6-051-3/21, НБ – 6-051-3з/21 та РБ – 6-051-3/21, РБ – 6-051-3 з/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 051 «Економіка» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив
/доцент, д.е.н./:

_____ /Вовк О.М./

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Економіка підприємства», спеціальності 051 «Економіка» – кафедри економіки повітряного транспорту, протокол № 16 від «17» травня 2021 р.

Гарант освітньо-професійної програми _____ /Вовк О. М./

Завідувач кафедри _____ /Ареф'єва О.В./

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету економіки та бізнес-адміністрування, протокол № від « » 2021 р.

Голова НМРР _____ /Гофанчук А.Т./

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 3 із 19	

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	5
2. Програма навчальної дисципліни	6
2.1. Зміст навчальної дисципліни	6
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	6
2.3. Тематичний план	10
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	11
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	12
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	12
3.1. Методи навчання	12
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	12
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет	13
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	14

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 4 із 19	

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства» є дисципліною професійної підготовки та удосконалює теоретичні та практичні основи сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі економіки підприємства.

Дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства» спрямована на формування у студентів системи знань про методологію економічного розвитку та формування потенціалу підприємства. Предметом вивчення є теоретичні та практичні знання і вміння щодо застосування закономірностей, принципів і особливостей при формуванні, розвитку та оцінці потенціалу підприємства.

Метою навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» є формування економічного мислення і практичних навичок для формування компетенцій щодо обґрунтування напрямів розвитку економічних систем; формування, нарощування і реалізації потенціалу підприємства.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування у студентів уявлення про систему оцінювання стану підприємства в середовищі його функціонування;
- розвиток наукових поглядів на сучасні трактування методів економічного аналізу підприємства;
- вивчення теоретико-методичних засад економічної діагностики за різними напрямками для забезпечення ефективності цільового вибору щодо управління підприємством;
- опанування бізнес-індикаторів та критеріїв в системі економічної діагностики;
- набуття навиків проведення комплексної економічної діагностики аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства;
- обґрунтування характеру впливу ринкових умов і факторів на внутрішній економічний механізм і конкурентний статус підприємства;
- діагностика організаційних та ресурсних умов розвитку підприємства в сучасних умовах господарювання.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

У результаті вивчення дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» студенти повинні

Знати:

- економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки, що застосовуються в теорії економічного розвитку.
- принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем і, зокрема, потенціалу підприємства.
- методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій щодо розвитку підприємства та прийняття управлінських рішень в сфері нарощування економічного потенціалу і його функціональних видів.

	<p>Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 5 із 19	

- економіко-математичні методи та моделі проектування розвиткового процесу для вирішення економічних задач щодо результативного використання потенціалу підприємства.
- інноваційні технології комерціалізації наукових досліджень щодо розвиткових процесів та нарощування економічного потенціалу ;
- стратегії та програми розвитку підприємства на засадах конкурентоспроможності, якості, безпековості та прибутковості економічних систем.

Вміти:

- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності;
- пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки;
- застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач;
- проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;
- визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку;
- виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з урахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
- демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах;
- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

Навчальна дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства» підсилює наступні компетенції: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності. здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів та визначати особливості функціонування ринків. здатність пропонувати вдосконалення щодо функцій маркетингової діяльності.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дана дисципліна базується на знаннях таких дисциплін, як «Основи функціонування економіки на мікро-, макро- та мезо- рівнях», «Економіка підприємства», «Основи

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 6 із 19	

підприємства», «Ринок праці та соціально-трудова відносина», «Оцінка конкурентоспроможності підприємства та кластерний аналіз», «Когнітивна економіка» та є базою для вивчення подальших дисциплін, а саме: «Економіка і організація інноваційної діяльності», «Економіка інтелектуальної власності та комерціалізація інновацій», «Проектний аналіз і оцінювання ризиків», «Лідерство та креативна економіка», «Планування діяльності підприємства», «Стратегія підприємства та комунікації» та інших.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів, а саме:

– навчального модуля № 1 «Методичне забезпечення формування та оцінки потенціалу підприємства»,

– навчального модуля № 2 «Методологія оцінки ефективності складових потенціалу підприємства, визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу», кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання;

Окремим (третім) модулем (освітнім компонентом) є курсова робота (КР), яка виконується у п'ятому семестрі. КР є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль № 1 «Методичне забезпечення формування та оцінки потенціалу підприємства»

Інтегровані вимоги модуля №1: знати: економічну термінологію і базові концепції, що застосовуються в теорії економічного розвитку; принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем і, зокрема, потенціалу підприємства; методичний інструментарій для аналізу потенціалу та розвиткових процесів на підприємстві та прийняття управлінських рішень в сфері нарощування економічного потенціалу і його функціональних видів; економіко-математичні методи та моделі оцінювання розвиткового процесу для вирішення економічних задач щодо результативного використання потенціалу підприємства;

вміти: застосовувати теоретичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень щодо структуризації та оцінювання потенціалу підприємства та результативності його розвитку; використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності; пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки; застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач; проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства.

Потенціал підприємства як економічна категорія. Підходи до визначення поняття «потенціал підприємства» та його еволюція. Класифікація видових проявів потенціалу

	<p>Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 7 із 19	

підприємства за об'єктами дослідження, за ступенем використання, за сферою використання та реалізації, за принципом ієрархії та за функціональними напрямками.

Характеристика елементів потенціалу підприємств: економічний, виробничий, організаційний, маркетинговий, фінансовий, інвестиційний та інноваційний, кадровий потенціали підприємства. Взаємозв'язок категорій «економічний потенціал», «виробничий потенціал», «виробнича потужність»..

Тема 2. Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства.

Структуризація потенціалу: блочно-модульна та функціональна. Блочно-модульна структуризація потенціалу підприємства включає три складові: ресурси, система управління та діяльність персоналу. Функціональна структуризація виділяє об'єктивні та суб'єктивні складові потенціалу.

Графоаналітичний метод оцінки потенціалу підприємства «квадрат потенціалу»: алгоритм та сфери застосування. Виокремлення чотирьох інтегрованих напрямків при формуванні графічної моделі потенціалу підприємства за методом «квадрат потенціалу». Зв'язок форми та розміру квадрата потенціалу з його життєвим циклом. Встановлення кількісних та якісних зв'язків між окремими елементами потенціалу, рівня його розвитку та конкурентоспроможності.

Тема 3. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель.

Потенціал підприємства як економічна система: риси розвитку та властивості. Передумови формування та розвитку потенціалу. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на розвиток елементів потенціалу підприємств.

Модель формування потенціалу з визначенням його рівнів у діяльності підприємств. Процес формування потенціалу підприємства: системний підхід, маркетинговий підхід, функціональний підхід, відтворювальний, інноваційний нормативний та ін. підходи.

Тема 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства.

Формування виробничого потенціалу. Актуальність і пріоритетність категорій «виробнича функція» і «виробнича потужність» у структурі виробничого потенціалу.

Зміст виробничої функції. Поняття сумарного продукту, граничного і середнього продукту, їхній взаємозв'язок. Сутність виробничої потужності. Організаційна модель формування виробничої потужності. Методологія визначення виробничої потужності.

Тема 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства.

Методичні підходи до визначення понять «ринок» та «конкуренція». Сутність економічної категорії «конкурентоспроможність потенціалу підприємства». Основні рівні конкурентоспроможності потенціалу та їх характеристика.

Процес оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємств: етапи, система критеріїв (індикаторів). Методичне забезпечення оцінки конкурентоспроможності: метод рангів, метод різниць та метод балів. Стратегічний аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємств. Мета та основні методичні підходи: STEP-аналіз, SWOT-аналіз, SPACE-аналіз, GAP-аналіз, LOTS-аналіз, PIMS-аналіз тощо.

Тема 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства.

Оцінка потенціалу підприємства: мета, основні проблеми. Підприємство як товар: його характерні властивості та особливості як об'єкта ринкових відносин. Поняття вартості. Класифікація видів вартості за основними ознаками.

Законодавчі основи та механізми проведення оціночної діяльності в Україні. Українське товариство оцінювачів. Методологія оцінки вартості потенціалу підприємства: дохідний, витратний та порівняльний підходи. Система принципів оцінки потенціалів підприємств.

Тема 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 8 із 19	

Загальна характеристика методичного інструментарію оцінки вартості потенціалу підприємства. Поняття грошового потоку, теперішньої та майбутньої вартості грошей. Функції грошової одиниці: складний відсоток, дисконтування, поточна та майбутня вартість анuitету, нагромадження, відшкодування.

Характеристика методології оцінки вартості потенціалу підприємств. Дохідний підхід – його сутність, основні моделі та фактори, які визначають вартість об'єкта оцінки. Порівняльний підхід та методи визначення ринкової вартості. Сутність майнового підходу.

Модуль № 2 «Методологія оцінки ефективності складових потенціалу підприємства, визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу»

Інтегровані вимоги модуля №2: знати: методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій щодо розвитку підприємства та прийняття управлінських рішень в сфері нарощування економічного потенціалу і його функціональних видів; економіко-математичні методи та моделі проектування розвиткового процесу для вирішення економічних задач щодо результативного використання потенціалу підприємства; інноваційні технології комерціалізації наукових досліджень щодо розвиткових процесів та нарощування економічного потенціалу; стратегії та програми розвитку підприємства на засадах конкурентоспроможності, якості, безпековості та прибутковості економічних систем;

вміти: застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач; проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники; визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку; виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з урахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків; вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів; демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах; показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

Тема 1. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд.

Особливості оцінки нерухомого майна як об'єкта оцінки. Аналіз та структура ринку нерухомості України. Особливості складових ринку нерухомості.

Правове регулювання оцінювання землі. Порядок організації грошової оцінки землі. Проблеми регулювання прав власності на землю в Україні. Характеристика методичного інструментарію оцінювання землі. Метод капіталізації чистого операційного (рентного) доходу. Метод зіставлення цін. Метод врахування витрат на земельні поліпшення.

Методологія оцінки вартості будівель та споруд: доходний, порівняльний та витратний підходи. Характеристика економічних показників, які використовуються при проведенні оцінки вартості будівель та споруд.

Тема 2. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання.

Поняття техніко-технологічного потенціалу підприємств. Особливості машин та обладнання, які характеризують їх як об'єкт оцінки. Науково-технічний та економічний підходи до класифікації об'єктів оцінки. Ознаки, з якими класифікують машини та обладнання.

	<p>Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 9 із 19	

Основні підходи до оцінки вартості техніко-технологічного потенціалу: доходний, порівняльний та витратний. Система показників експлуатації, зносу та техніко-технологічні характеристики машин і обладнання.

Послідовність проведення оцінки за доходним методом. Витратний підхід до проведення оцінки вартості машин та обладнання передбачає використання методу розрахунку за ціною однорідного об'єкта, індексного (трендового) методу та методу розрахунку вартості за укрупненими нормативами. Метод ринкових порівнянь.

Тема 3. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання.

Поняття та джерела формування нематеріальних активів. Основні економічні властивості нематеріальних активів. Характеристика складових елементів. Напрями класифікації нематеріальних активів підприємства.

Мета і особливості оцінювання нематеріальних активів. Правове регулювання відносин власності щодо нематеріальних активів. Особливості застосування різних методів оцінювання щодо основних видів нематеріальних активів.

Сутність та класифікація методів доходного підходу. Послідовність проведення оцінки. Особливості застосування витратного підходу. Сутність методу вихідних витрат. Характеристика методу відновлювальної вартості. Сутність порівняльного (ринкового) підходу. Умови застосування методу порівняння продажу.

Тема 4. Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання.

Визначення трудового потенціалу підприємства. Основні складові трудового потенціалу. Класифікація груп працівників, які формують трудовий потенціал підприємства. Сутність індивідуально-кваліфікаційного потенціалу працівника. Фактори, що впливають на зміну рівня трудового потенціалу підприємства.

Сутність та цілі вартісної оцінки трудового потенціалу. Основні показники оцінювання трудового потенціалу, їх характеристика та класифікація. Характеристика витратного та доходного підходів до оцінювання трудового потенціалу підприємства. Оцінка ефективності трудового потенціалу: система показників та послідовність проведення оцінки.

Тема 5. Оцінювання вартості бізнесу.

Особливості застосування оцінки вартості бізнесу (сукупного потенціалу підприємства). Поняття гудвілу.

Система методів доходного підходу оцінки вартості бізнесу, яка включає дві групи: методи, засновані на прогнозах грошових потоків, та методи, засновані на «надприбутку». Зміст основних етапів застосування дисконтування грошових потоків. Сутність методів економічної доданої вартості та Едварда-Белла Ольсона.

Характеристика технології застосування порівняльного підходу до оцінки вартості підприємства. Методичне забезпечення порівняльної оцінки. Характеристика цінних мультиплікаторів. Сутність майнового методу оцінки вартості сукупного потенціалу підприємств. Основними методами є метод оцінки вартості чистих активів та метод ліквідаційної вартості. Характеристика ліквідаційної вартості як економічної категорії.

Тема 6. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства.

Особливості оцінки потенціалу підприємства для моніторингу поточних можливостей. Сутність моніторингу поточних можливостей: сутність, принципи, особливості та етапи. Принципи та вимоги до побудови моделі потенціалу. Математичні моделі потенціалу. Характеристика спеціальних випадків застосування оцінки підприємства.

Тема 7. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови.

Економічна сутність розвитку потенціалу підприємства. Класифікація видових проявів розвитку на рівні підприємства. Передумови розвитку підприємства.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01–01–2021
		Стор. 10 із 19	

Фактори, що впливають на розвиток підприємства. Організаційний розвиток підприємства: сутність, сучасні концепції та тенденції розвитку.

Тема 8. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу.

Сутність резервів розвитку підприємства. Класифікація та характеристика джерел розвитку підприємства. Принципи організації пошуку та підрахунку резервів розвитку підприємства.

Методика визначення резервів розвитку підприємства. Методичні підходи до визначення впливу використання наявних резервів на підвищення потенціалу підприємства.

Модуль № 3 (освітній компонент) «Курсова робота»

Курсовий проект (КР) виконується у п'ятому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій.

Його мета та полягають в формуванні у здобувачів вищої освіти професійних компетенцій щодо аналізу закономірностей розвитку підприємств та обґрунтуванні напрямів активізації їх економічного потенціалу.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №1 « Методичне забезпечення формування та оцінки потенціалу підприємства»										
		5 семестр				5 семестр				
1.1	Сутнісна характеристика потенціалу підприємства	6	2	2	2	2	2	-	1	
1.2	Структура і графоаналітична модель потенціалу підприємства	6	2	2	2	2		-	1	
1.3	Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель	6	2	2	2	2		-	2	
1.4	Особливості формування виробничого потенціалу підприємств	6	2	2	2	2		-	2	
1.5	Конкурентоспроможність потенціалу підприємства	9	2 2	2	3	6	2	2	2	
1.6.	Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства	6	2	2	2	4	2	2	2	
1.7.	Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства	12	2 2	2 2	4	4			2	
1.10	Модульна контрольна робота №1	3	-	2	1	-	-	-	-	
1.12	Контрольна (домашня) робота (ЗФН) №1	-	-	-	-	8	-	-	8	
Усього за модулем №1		54	18	18	18	30	6	4	20	

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 11 із 19	

Модуль №2 « Методологія оцінки ефективності складових потенціалу підприємства, визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу »									
2.1	Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд	5 семестр				6 семестр			
				6	2	2	2	9	-
2.2	Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання	6	2	2	2	8	-	2	8
2.3	Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання	6	2	2	2	8	-		7
2.4	Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання	6	2	2	2	9	-		8
2.5	Оцінювання вартості бізнесу	6	2	2	2	8	-	2	8
2.6.	Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства	6	2	2	2	8	-		7
2.7.	Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови	6	2	2	2	9	-	2	8
2.8.	Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу	7	2	1	4	8	-		7
2.9	Модульна контрольна робота №2	2	-	1	1	-	-	-	-
2.10	Контрольна домашня робота	-	-	-	-	8	-	-	8
Усього за модулем №2		51	16	16	19	75	-	6	69
Модуль №3 «Курсова робота»									
3.1.	Обґрунтування ефективності розвитку потенціалу підприємства	30	-	-	30	30	-	-	30
Усього за модулем №2		30	-	-	30	30	-	-	30
Усього за навчальною дисципліною		135	34	34	67	135	8	6	121

2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).

Контрольні (домашні) роботи з дисципліни виконуються у п'ятому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння всього навчального матеріалу з дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства».

Конкретна мета ДЗ полягає у оцінюванні потенціалу підприємства та його конкурентоспроможності.

Для успішного виконання ДЗ студент повинен

Знати: теоретичні підходи до визначення економічної категорії потенціал підприємства; методологію формування потенціалу; теоретичні основи стратегічного аналізу та забезпечення конкурентоспроможності потенціалу підприємства; методичні основи проведення оцінки вартості та ефективності потенціалу підприємства; методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу;

вміти виявляти внутрішні та зовнішні джерела формування потенціалу підприємства; застосовувати теоретичні знання про потенціал підприємств в практичній діяльності; економічно обґрунтовувати шляхи формування потенціалу підприємства; проводити стратегічний аналіз різних видів потенціалів підприємств; оцінювати ефективність використання потенціалу підприємств та прогнозувати його розвиток; визначати резерви розвитку підприємства та розробляти заходи щодо підвищення рівня його потенціалу.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 12 із 19	

Теми завдання для виконання здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій, розроблених провідним викладачем кафедри.

Час, потрібний для виконання кожної контрольної (домашньої) роботи складає 8 годин самостійної роботи.

Завдання для виконання розробляються автором робочої програми. Навчальні матеріали затверджуються протоколом засідання випускової кафедри, доводяться до відома студента індивідуально і виконуються відповідно до методичних рекомендацій, згідно якої номер варіанту теоретичної частини та завдання дорівнює першій цифрі індивідуального навчального плану студента.

2.5. Перелік питань для підготовки до екзамену

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджуються на засіданні кафедри та доносяться до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- метод проблемного викладу;
- дослідницький метод;
- дискусія;
- метод конкретних ситуацій (КС): КС, що навчають аналізу та оцінці; КС, що навчають вирішенню проблем та прийняттю рішень; КС, що ілюструють проблему, рішення або концепцію в цілому.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, практичних занять, під час самостійної роботи студентів, роботи з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Вовк О.М., Сімкова Т.О. Потенціал і розвиток підприємства: методичні рекомендації до практичних занять та виконання домашнього завдання для студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства». 2014. 48 с.

3.2.2. Сабадирьова А.Л., Бабій О.М., Куклінова Т.В., Салавеліс Д.Є. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2013. 343 с.

3.2.3. Ареф'єва О.В., Коренков О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств: Монографія. К.: ГРОТ, 2004. 200 с.

3.2.4. Добикіна О.К. Рижигов В.С., Касьянюк С.В., Кокотько М.Є., Костенко Т.Д., Герасимов А.А. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 208 с.

3.2.5. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Навч. посібник. К: Центр навч. літ-ри, 2005. 352 с.

Допоміжна література

3.2.6. Тимошук О.М., Кучерук Г.Ю., Вовк О.М., Мельник О.В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект. Київ, ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020. 214с.

2.3.7. Вовк О.М. Детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери: теорія, методологія, практика. Київ, ФОП Маслаков, 2020. 480 с.

2.3.8. Вовк О.М., Борисюк І.О. Інвестиційне забезпечення стратегічного розвитку потенціалу авіатранспортних підприємств Стейкий розвиток підприємств у міжнародному

	<p>Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 13 із 19	

економічному просторі: колективна монографія за заг. ред. О.В. Ареф'євої Київ, НАУ, 2018. 364 с. [С. 114-125].

2.3.9. Тульчинська С.О., Вовк О.М. Методологічні засади модернізації підприємств інфраструктурної сфери. Адаптивне управління підприємствами в умовах неотехнологічного відтворення. колективна монографія за заг. ред. О.В. Ареф'євої Київ, НАУ, 2020. 260 с.

2.3.10. Вовк О.М., Дудік А.О. Управління потенціалом розвитку підприємства: стратегічний підхід. Економічний простір. № 162, 2020. С. 121-129

2.3.11. Вовк О.М., Загайна С.Ю. Управління розвитком економічного потенціалу: вартісний підхід та фактори впливу на вартість. Регіональна економіка та управління. № 4 (30), 2020. С. 32-35

2.3.12. Вовк О.М., Ареф'єва О.В., Очеретяна С.О. Методичні засади діагностування результативності модернізації підприємств в контексті реалізації інноваційного потенціалу. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. 4 (149). С. 8-16.

2.3.13. Вовк О.М. Ковальчук А.М., Комісаренко Я.І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. Вип. 21. С. 37-44.

2.3.14. Вовк О.М. Тульчинська С.О. Методичні засади оцінювання модернізаційного потенціалу підприємств інфраструктурної сфери. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. №1. С.245-250.

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

3.3.2. <http://www.kmu.gov.ua>

3.3.3. O. Vovk, M. Kravchenko, O. Popelo, S. Tulchynska, M. Derhaliuk Modeling the choice of the innovation and investment strategy for the implementation of modernization potential. *Transactions on systems and control*. Vol. 16, 2021. Pp. 430-438. Режим доступу: <https://wseas.com/journals/sac/2021.php>, <https://doi.org/10.37394/23203.2021.16.38>

3.3.4. Ареф'єва О.В., Вовк О.М. Формування механізму нарощування ефективності використання резервів розвитку потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018, №25. С. 310-317. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/52.pdf

3.3.5. S. Tulchynska, O. Vovk, O. Popelo, S. Saloid, O. Kostyunik. Innovation and investment strategies to intensify the potential modernization and to increase the competitiveness of microeconomic systems. *International Journal of Computer Science and Network Security*, VOL.21 No.6, June 2021, pp. 161-168. Режим доступу: http://paper.ijcsns.org/07_book/202106/20210622.pdf, <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.6.22>

3.3.6. O. Vovk; T. Tkachenko; S.Smerichevska; Y.Osypova; L. Raicheva. Implementation of modernization potential to ensure economic safety of enterprises. *Laplace Em Revista, (International)*. Vol. 7, n. 3, Sept. - Dec. 2021, p. 363-373. Режим доступу : <https://laplaceemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/issue/view/45>, <https://doi.org/10.24115/S2446-62202021731304p.363-373>

3.3.7. Вовк О.М., Сирівля Т.О., Панчошна Т.М. Формування кадрового потенціалу авіапідприємства: структурний підхід. *Інфраструктура ринку*. 2020. №39. С. 149-154. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/26.pdf.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 14 із 19	

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів		Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
5 (6) семестр					
Модуль № 1 «Методичне забезпечення формування та оцінки потенціалу підприємства»			Модуль № 2 «Методологія оцінки ефективності складових потенціалу підприємства, визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу»		
Відповіді на практичних заняттях або підготовка доповідей та презентацій	15	-	Відповіді на практичних заняттях або підготовка доповідей та презентацій	15	20
Виконання тестових завдань на знання теоретичного матеріалу під час практичних занять	15	-	Виконання тестових завдань на знання теоретичного матеріалу під час практичних занять	15	20
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	18	-	<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше</i>	18	-
			Домашня контрольна робота	-	20
Виконання модульної контрольної роботи №1	10	-	Виконання модульної контрольної роботи №2	10	-
Усього за модулем №1	40	-	Усього за модулем №2	40	60
Усього за модулями №1, №2				80	60
Екзамен				20	40
Усього за дисципліною				100	
Модуль №3					
Вид навчальної роботи	Мах кількість балів				
	Денна та заочна форма навчання				
Виконання курсової роботи	60 або 50				
Захист курсової роботи	40 або 50				
Виконання та захист курсової роботи	100				

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана студентом за результатами виконання та захисту **курсowego проекту/роботи** в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до відомості модульного контролю, а також до навчальної картки, залікової

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 15 із 19	

книжки та Додатку до диплома, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.5. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS

4.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

4.7. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 11.01.01-01-2021
		Стор. 16 із 19	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

**Силабус навчальної дисципліни
«ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА»**

Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

Спеціальність: 051«Економіка»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Рівень вищої освіти	бакалавр
Статус дисципліни	Навчальна дисципліна професійного компонента освітньо-професійної програми
Курс	3
Семестр	5
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	4,5/135
Мова викладання	українська
Що буде вивчатися (предмет вивчення)	Предметом вивчення є теоретичні та практичні знання і вміння щодо застосування закономірностей, принципів і особливостей при формуванні, розвитку та оцінці потенціалу підприємства.
Чому це цікаво/треба вивчати (мета)	Метою вивчення дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» є формування економічного мислення і практичних навичок для формування компетенцій щодо обґрунтування напрямів розвитку економічних систем; формування, нарощування і реалізації потенціалу підприємства.
Чому можна навчитися (результати навчання)	Дисципліна вивчає теоретичні основи і методичне забезпечення ефективності процесів формування і реалізації потенціалу, інструментарій проведення його оцінки та методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства і його потенціалу. В результаті вивчення дисципліни студенти набувають вмінь: <ul style="list-style-type: none"> - виявляти внутрішні та зовнішні джерела формування потенціалу підприємства; - застосовувати теоретичні знання про потенціал підприємств в практичній діяльності; - економічно обґрунтовувати шляхи формування потенціалу підприємства; - проводити аналіз конкурентоспроможності потенціалу підприємств; - оцінювати вартість та ефективність використання потенціалу підприємств, прогнозувати його розвиток; - визначати резерви розвитку підприємства та розробляти заходи щодо підвищення рівня його потенціалу.
Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності. Здатність аналізувати поведінку ринкових суб'єктів

	та визначати особливості функціонування ринків. Здатність пропонувати вдосконалення щодо функцій маркетингової діяльності.
Навчальна логістика	<p>Зміст дисципліни: Сутнісна характеристика потенціалу підприємства. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель. Особливості формування виробничого потенціалу підприємств. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання. Нематеріальні активи підприємства і методи їх оцінювання. Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання. Оцінювання вартості бізнесу. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу.</p> <p>Види занять: лекції, семінарські заняття, індивідуальна самостійна робота, курсове проектування.</p> <p>Методи навчання: навчальна дискусія, практичні завдання, презентації.</p> <p>Форми навчання: очна, заочна, дистанційна</p>
Пререквізити	«Основи функціонування економіки на мікро-, макро- та мезо-рівнях», «Економіка підприємства», «Основи підприємництва», «Ринок праці та соціально-трудова відносина», «Оцінка конкурентоспроможності підприємства та кластерний аналіз», «Когнітивна економіка»
Пореквізити	«Економіка і організація інноваційної діяльності», «Економіка інтелектуальної власності та комерціалізація інновацій», «Проектний
Інформаційне забезпечення з репозитарію та фонду НТБ НАУ	<p>Науково-технічна бібліотека НАУ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вовк О.М., Сімкова Т.О. Потенціал і розвиток підприємства: методичні рекомендації до практичних занять та виконання домашнього завдання для студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства». 2014. 48 с. 2. Довбенко В.І., Мельник В.М. Потенціал і розвиток підприємства. Навч. посіб. 2011. 232 с. <p>Репозитарій НАУ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Вовк О.М. Методика оцінки потенціалу транспортних підприємств. Режим доступу: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/9748. 4. Вовк О.М., Ковальчук Т.А. Теоретичні основи управління кадровим потенціалом підприємства. Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. К: НАУ, 2013. Вип. 37. С. 35-38. Режим доступу: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/9727 5. Вовк О. М. Інвестиційне забезпечення стратегічного розвитку потенціалу авіатранспортних підприємств / О. М. Вовк, І. О. Борисюк // Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі. – Київ: ФОП Маслаков, 2018. – С. 114–125. Режим доступу: https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/44217
Локація та матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, практичної підготовки, проектор
Семестровий контроль, екзаменаційна методика	Диференційований залік, модульний контроль, тестування
Кафедра	Економіки повітряного транспорту

Факультет	Економіки та бізнес-адміністрування
Викладач(і)	 <p>ВОВК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА Посада: доцент Науковий ступінь: кандидат економічних наук Вчене звання: доцент</p> <p>https://scholar.google.com.ua/citations?user=Kk_YVogAAAAJ&hl=uk&authuser=1 Тел.: 097-101-17-67 E-mail: Olha.vovk@npp.nau.edu.ua Робоче місце: 2.415</p>
Оригінальність навчальної дисципліни	Авторський курс, адаптований під фахові компетенції спеціальності
Лінк на дисципліну	